

ATEX Direktiflerine Neden İhtiyaç Duyuldu?

Özlem ÖZKILIÇ

Kimya Yük. Mühendisi - A Sınıfı İş Güv. Uzm.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

E. Baş İş Müfettişi – E. İş Teftiş İstanbul Grup Bşk. Yrd.

PATLAYICI ORTAM NEDİR?

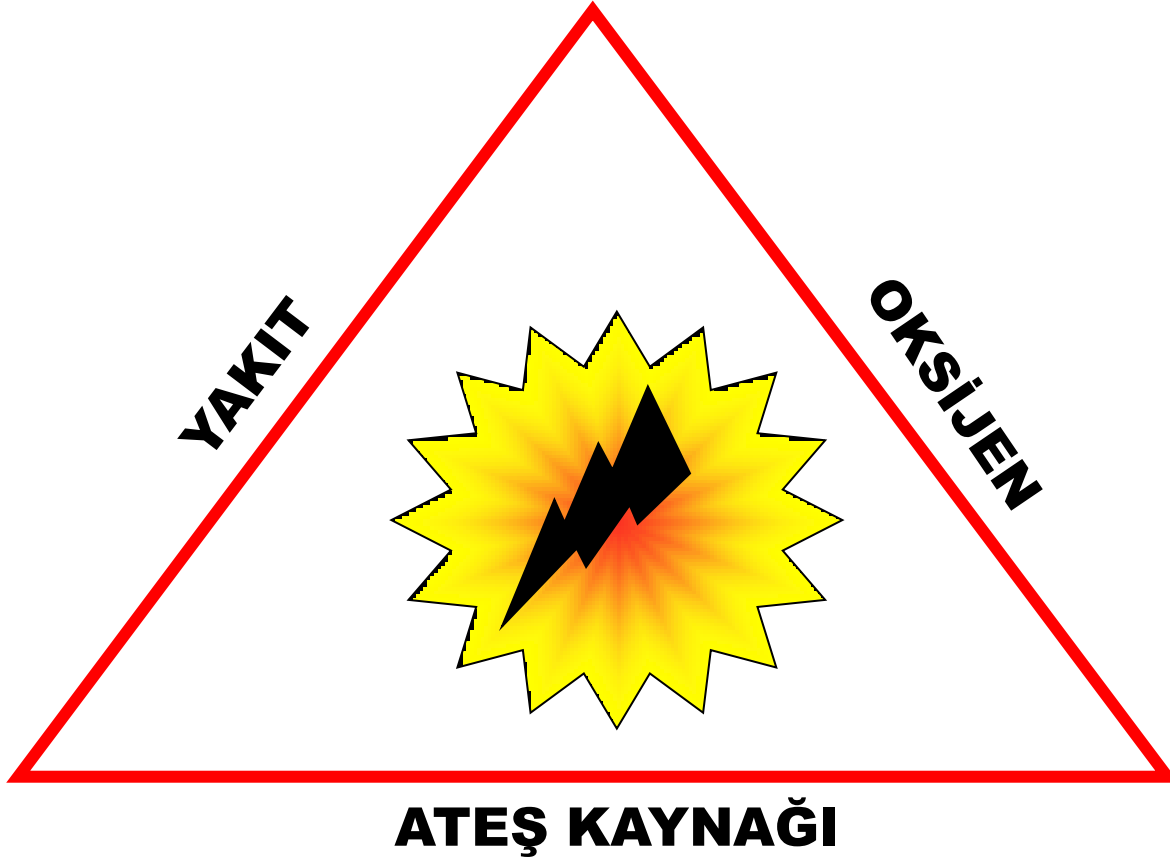

Yanıcı toz, gaz ve buharın hava içerisinde patlama limitlerinde bulunduğu veya bulunma olasılığının olduğu sahalara **PATLAYICI ORTAM** denilmektedir.

PATLAMA

Yanma veya patlamanın olabilmesi için üç şartın gerçekleşmesi zorunludur.

ALT VE ÜST PATLAMA LİMİTLERİ

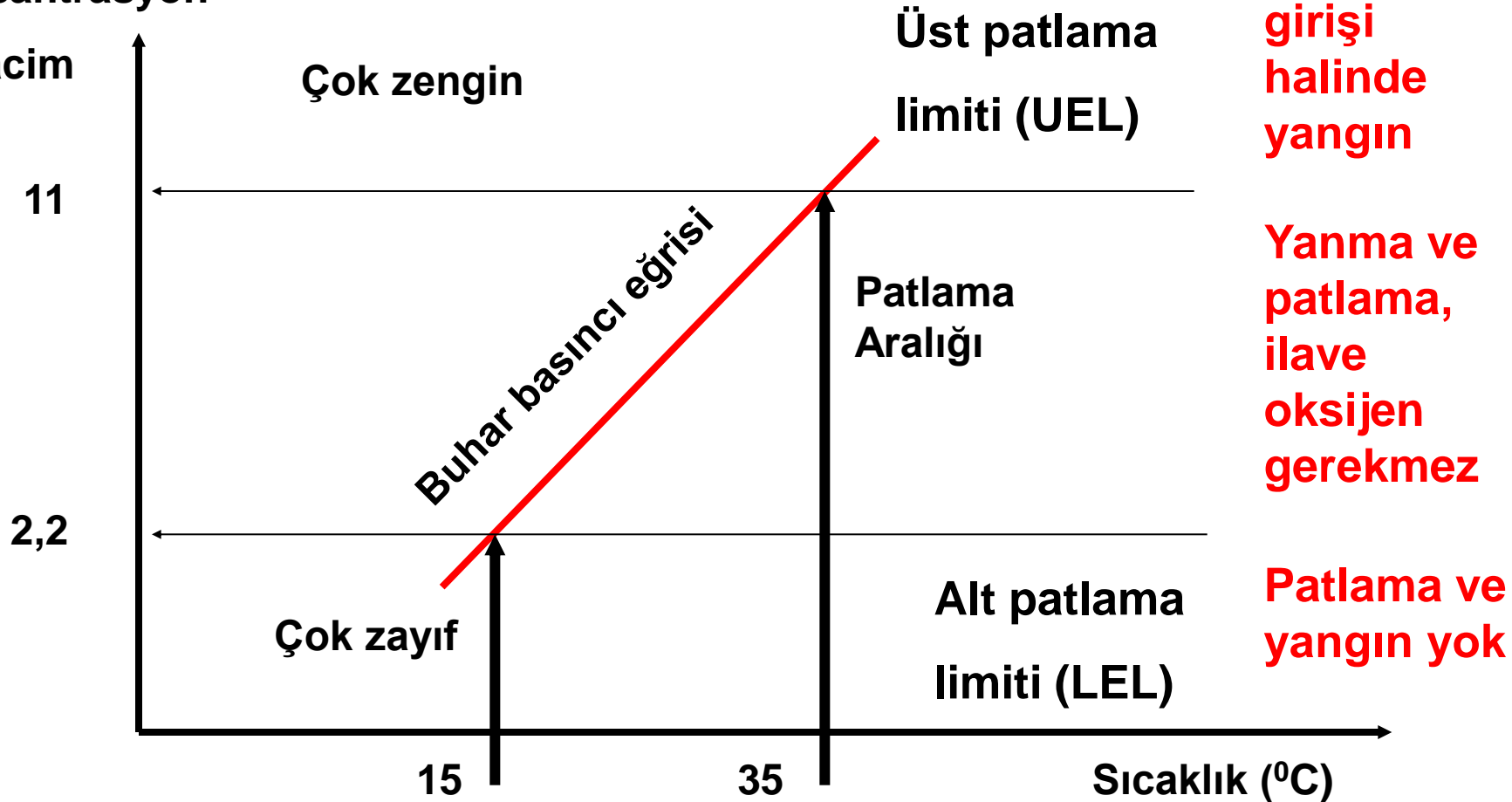

- Gaz veya sıvı buharlarının havayla yaptığı en az ve en fazla oransal karışımın yanması veya patlaması özelliğine **alt ve üst patlama limitleri** denilmektedir.

ALT VE ÜST PATLAMA LİMİTLERİ

Konsantrasyon

% hacim

KATI MADDELER, TOZLAR

- Çekirdek büyüklüğü yaklaşık 500 mikron altında olan ve havada belli bir süre süzülen katı maddeler toz olarak kabul edilmektedir.

TOZ PATLAMALARI

- Tozların havanın oksijeni ile karışımı ya **“toz bulutu”** halinde veya ince tabaka şeklinde mümkündür.
- Tozlar genellikle **ince bir film şeklinde** tesis üzerine yapışık şekilde dururlar.
- Tesisin ısınmasından veya dışarıdan gelen herhangi bir ısı kaynağı ile yanıcı tozun çok küçük bir bölümü **akkor hale gelerek** patlamaya neden olabilir.

Toz Yangın/Patlama İlişkisi

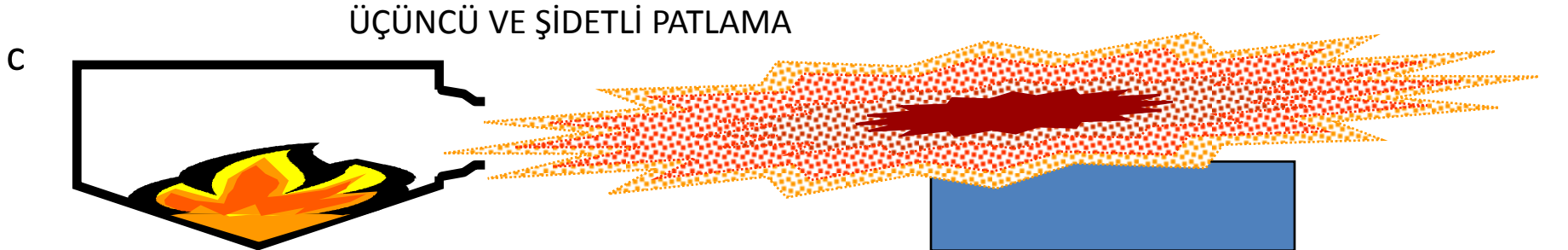
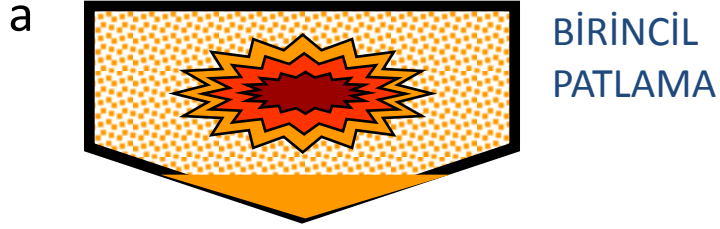
Pentagon

TOZ PATLAMALARI

Toz patlaması zincirleme bir reaksiyona ve diğer bir deyim ile “yürüyen bir patlama” felaketine dönüşür.

**ATEX DİREKTİFLERİNE
NEDEN
İHTİYAÇ
DUYULDU?**

ATEX DİREKTİFLERİ

- Özellikle sanayi devrimi sonrasında teknolojik gelişmeler sonucunda üretimin yapısı oldukça karmaşıklaşmış, hızlı ve kontrolsüz sanayileşme süreci ve üretimin giderek yoğunlaşması **yangın ve patlama olaylarına neden olmaya** başlamıştır.

ATEX DİREKTİFLERİ

➤ Endüstriyel kazlar sonucunda en büyük etki yaratan felaketlere ise çoğunlukla **kimya sanayi ve kimyasal kullanan sanayi** sebep olmuştur.

1921, BASF, Oppau FELAKETİ, ALMANYA

4500 ton civarında amonyum sülfat ve amonyum nitrat patlaması yaklaşık 1500 kişinin ölümü ile sonuçlanmıştır.

1966, Feyzin Felaketi, FRANSA

5 LPG tankı patlamış,
21 kişi ölmüş ve 81 kişi
yaralanmıştır.

1974 , Flixborough Felaketi, İNGİLTERE

Patlama sonucunda 29 kişi ölmüş, 100 kişi yaralanmış, 2000 konut ve işyeri kullanılmayacak şekilde tahrip olmuştur.

20 ton TNT patlamasına eşdeğer bir patlama meydana gelmiştir.

45 km uzakta olan kişiler mantar şeklinde bulut oluştuğunu gördüklerinden atom bombası atıldı zannetmişlerdir.

1984, BHOPAL Felaketi, HİNDİSTAN

MIC reaktörü patlar, ortaya çıkan gaz bulutundan etkilenen 2.000 kişi ölür, hayatta kalan 500.000 kişide ise çeşitli sakatlıklar meydana gelir.

1984, MEXICO CITY Felaketi, MEXICO

500 kişi hayatını kaybeder, 5.000 den fazla ev tahrip olur, 180.000 aile evlerini terk etmek zorunda kalır.

MEXICO CITY, 19.11.1984,
MEXICO

**Ülkemizde Meydana Gelen
Büyük Endüstriyel
Kazalara Örnekler**

**Tüpraş İzmit Rafinerisinde
17 Ağustos 1999 tarihinde
yaşanan Yangın Sonucunda**

**Tüpraş AŞ.'nin açıklamasına göre
rafineride 200 milyon dolar zarar
meydana gelmiştir.**

**Kocaeli AKÇAGAZ Tesislerinde,
28 Temmuz 2002 tarihinde
yaşanan Yangın ve Patlama
Sonucunda**

**3 trilyon Lira zarar meydana gelmiştir.
Dolum yapan Kara Tankeri sürücüsü
ağır yaralanmış, kazada 2 kişi de
zehirlenmiştir.**

**5000 kişi evlerinden tahliye edilmiş,
10 ev kullanılamaz hale gelmiştir.**

**Mersin ATAŞ Rafinerisinde,
25 Temmuz 2004 tarihinde
yaşanan Yangın Sonucunda**

**50 m çapındaki tankın bir
bölümü erimiştir. Yangın 29
saatte söndürülebilmiştir.**

ATEX DİREKTİFLERİ

- Sanayi devriminden bugüne kadar İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda Dünya'da ve Türkiye'de pek çok çalışma yapılmış ve mevzuat hazırlanmıştır.
- Bu çalışmalar çoğu zaman yetersiz kalmış, etkili olamamış ve sonucunda pek çok iş kazası ve meslek hastalığı meydana gelmiştir.
- Özellikle kimyasal ve proses kaynaklı yangın, patlama ve toksik yayılım olaylarının önlenmesi için mevzuat gerekliliği doğmuştur.

ATEX 100a

94/9/EEC

Patlamaya karşı korumalı teçhizat ve koruyucu sistemlere ilişkin gereksinimleri, temel sağlık ve güvenlik gereksinimlerini belirler.

Avrupa topluluğu anlaşmasının 100a numaralı maddesine atıfta bulunması sebebi ile bu yönerge ATEX 100a olarak anılmaktadır.

ATEX 137

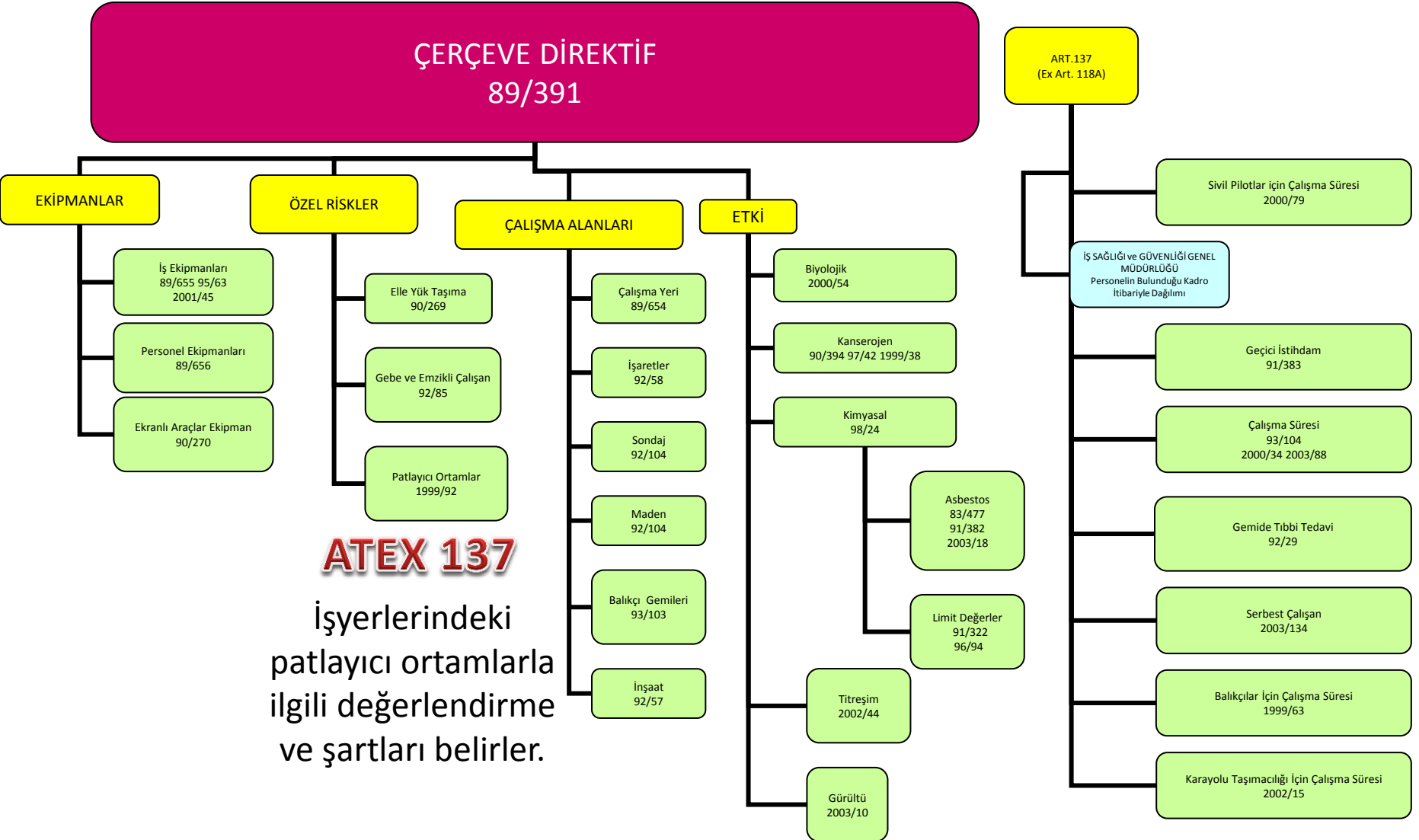
99/92/EC

Avrupa Parlamentosu, Aralık 1999 yılında kullanıcıları kapsayan direktifi, patlayıcı ortam konusundaki tereddütleri gidermek maksadıyla yayınlamıştır.

Bu talimat Ortaklık anlaşmasının **137.nci** maddesine dayanılarak çıkarıldığı için **ATEX 137** olarak da anılmaktadır.

AB İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifleri

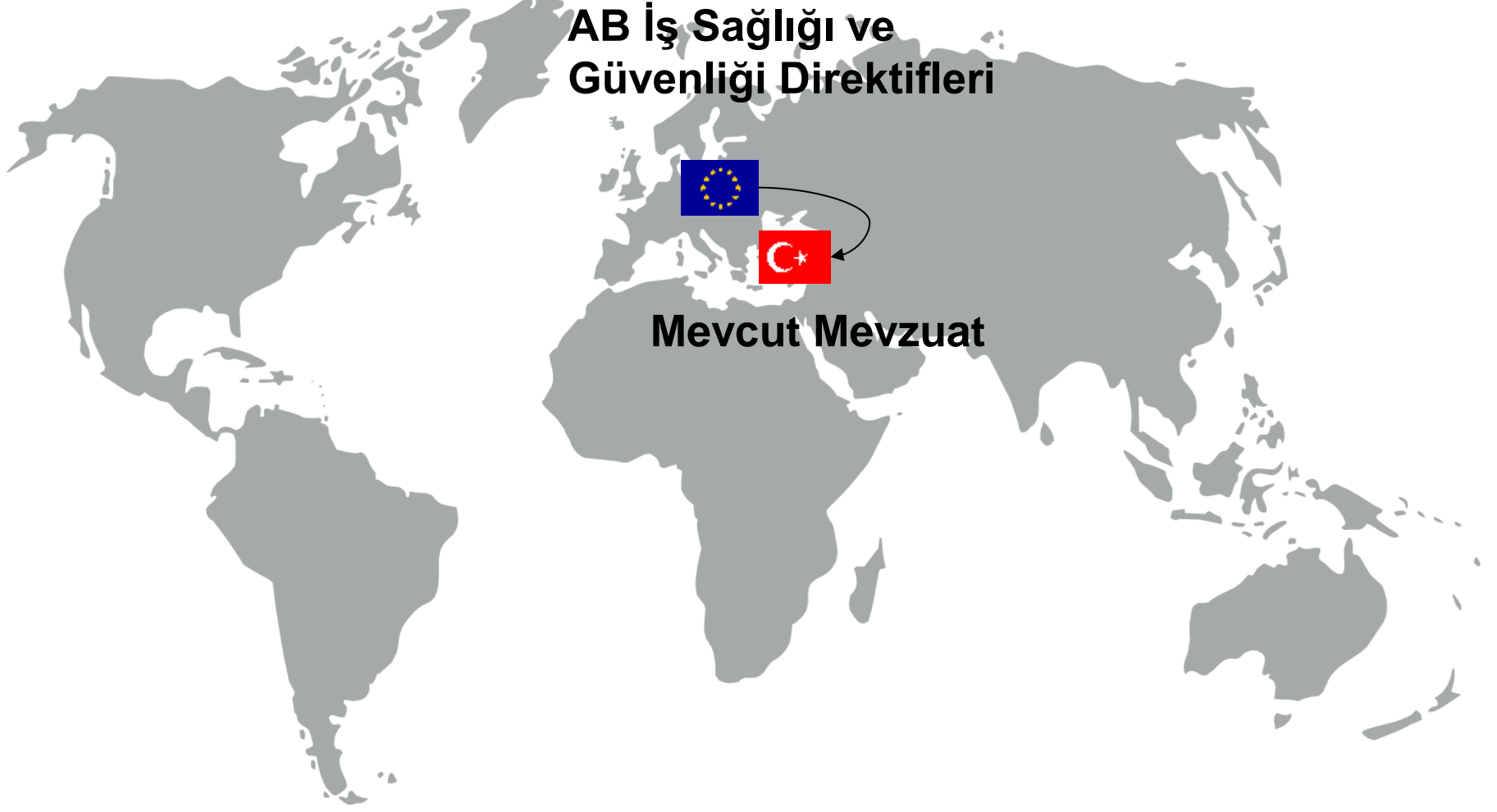

ÜLKEMİZDEKİ YASAL DÜZENLEMELER

AB İş Sağlığı ve
Güvenliği Direktifleri

Mevcut Mevzuat

ÜLKEMİZDEKİ YASAL DÜZENLEMELER

SANAYİ BAKANLIĞI

1994/9/EC (ATEX 100a) sayılı Avrupa
Parlamentosu ve Konseyi Direktifi

26.10.2002
Muhtemel Patlayıcı Ortamda Kullanılan
Teçhizat ve Koruyucu Sistemler ile İlgili
Yönetmelik

ÇALIŞMA BAKANLIĞI

1999/92/EC (ATEX 137) sayılı Avrupa
Parlamentosu ve Konseyi Direktifi

30 Nisan 2013
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden
Korunması Hakkında Yönetmelik

Teşekkürler !